การส่งเสริม พัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

PROMOTION OF DEVELOPMENT FOR QUALITY OF LIFE OF THE OLDER PERSON OF THE LOCAL ADMINISTRATION

[1]วิษณุ คำสุทธิ์ และ [2]วัลลภ พิริยวรรธนะ

[1]Wissanu Kamsut and [2]Wanlop Piriyawattana

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, ประเทศไทย

Suan Sunandha Rajabhat University, Thailand

[1]chuychay4@hotmail.com

Received: October 17, 2024; **Revised**: November 5, 2024; **Accepted**: December 29,2024

บทคัดย่อ

การส่งเสริมพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เกิดจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของประชากรทั่วโลกส่งผลทำให้ประชากรโลกมีเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของผู้สูงอายุ ซึ่งในประเทศไทยเองก็ได้รับผลกระทบนี้เช่นกัน ประเทศไทยกำลังอยู่ในช่วงการเปลี่ยนผ่านเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า หน่วยงานภาครัฐจะต้องจัดเตรียมระบบในการดูแลผู้สูงอายุ เช่น การให้บริการทางด้านสุขภาพ และการจัดสวัสดิการทาง สังคมอื่น ๆ เพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี โดยการกำหนดแนวนโยบายและมาตรการที่เกี่ยวกับผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง ซึ่งการขับเคลื่อนนโยบายและมาตรการต่าง ๆ ที่เป็นไปเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุนั้นส่วนใหญ่รัฐบาลจะดำเนินการผ่านองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่กระจายอยู่ตามภูมิภาคต่างๆ ของประเทศ

คำสำคัญ: การส่งเสริม, คุณภาพชีวิต, ผู้สูงอายุ

---

[1]นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

[2]ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Abstract

Promotion of development for quality of life of the older person of the Local Administration, this is due to changes in population structure around the world, resulting in a rapidly increasing global population of the elderly. Thailand is in a complete transition to aging society. Which reflects Government agencies are required to set up a system for caring for the elderly, such as health services. And other social welfare arrangements to promote the elderly to have a good quality of life. By setting policies and measures on the elderly Continuously. Most of the government's advocacy of policies and measures to improve the quality of life of the elderly is carried out through the local government organizations scattered in different regions of the country.

Keywords: Promotion, Quality of Life, Older Person

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของประชากรทั่วโลกส่งผลทำให้ประชากรโลกมีเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของผู้สูงอายุ ซึ่งในประเทศไทยเองก็ได้รับผลกระทบนี้เช่นกัน จากการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า ประเทศไทยมีจำนวนและสัดส่วนของผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรของไทยที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในช่วง 3 - 4 ทศวรรษที่ผ่านมาทำให้ประเทศเข้าสู่การเป็นสังคมผู้สูงวัย ตั้งแต่ประมาณปี 2543 - 2544 คือ มีประชากรอายุ 60 ปี คิดเป็นสัดส่วนมากกว่าร้อยละ10 ของประชากรทั้งหมด นอกจากสัดส่วนผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้นแล้ว ยังมีอีกตัวบ่งชี้หนึ่งที่แสดงถึงการก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงวัยแล้ว นั่นคือ “ดัชนีการสูงวัย” (Aging index) ซึ่งแสดงถึงการเปรียบเทียบโครงสร้างการทดแทนกันของประชากรกลุ่มผู้สูงอายุ (อายุ 60 ปี ขึ้นไป) กับกลุ่มประชากรวัยเด็ก (อายุต่ำกว่า 15 ปี) โดยดัชนีการสูงวัยมีค่าต่ำกว่า 100 แสดงว่าจำนวนประชากรสูงอายุมีน้อยกว่าจำนวนเด็ก แต่ในทางตรงข้ามถ้าดัชนีมีค่าเกินกว่า 100 แสดงว่าจำนวนประชากรสูงอายุมีมากกว่าจำนวนประชากรเด็ก ปัจจุบันประชากรโลกมีอายุสูงขึ้นจึงมีการใช้ดัชนีการสูงวัยจำแนกสังคม (ปราโมทย์ ปราสาทกุล, 2556)

ภาพที่ 1 จำนวนและสัดส่วนของประชากรสูงอายุจำแนกตามกลุ่มอายุ (อายุ 60-69 ปี, 70-79 ปี และ 80 ปี ขึ้นไป) เพศ และเขตที่อยู่อาศัย พ.ศ. 2553 – พ.ศ. 2583

ปี พ.ศ.	2553		2563		2573		2583	
	จำนวน (พันคน)	ร้อยละ	จำนวน (พันคน)	ร้อยละ	จำนวน (พันคน)	ร้อยละ	จำนวน (พันคน)	ร้อยละ
รวมผู้สูงอายุทั้งหมด	8,408.0	100.0	12,621.7	100.0	17,578.9	100.0	20,519.4	100.0
ผู้สูงอายุวัยต้น (อายุ 60 -69 ปี)	4,629.7	55.1	7,255.6	57.5	9,260.4	52.7	8,958.5	43.7
ผู้สูงอายุวัยกลาง (อายุ 70 -79 ปี)	2,708.1	32.2	3,676.6	29.1	5,897.9	33.6	7,639.4	37.2
ผู้สูงอายุวัยปลาย (อายุ 80 ปี ขึ้นไป)	1,070.2	12.7	1,689.5	13.4	2,420.6	13.8	3,921.4	19.1
ผู้สูงอายุชาย	3,776.2	44.9	5,624.3	44.6	7,739.6	44.0	8,874.3	43.2
ผู้สูงอายุหญิง	4,631.7	55.1	6,997.4	55.4	9,839.4	56.0	1,1645.1	56.8
ผู้สูงอายุในเขตเมือง	3,333.9	39.7	6,283.9	49.8	10,422.2	59.3	11,586.0	59.8
ผู้สูงอายุในเขตชนบท	5,074.1	60.3	6,337.8	50.2	7,156.8	40.7	7,774.6	40.2

ที่มา : การคาดประมาณการประชากรของประเทศไทย พ.ศ. 2553 - พ.ศ.2583 สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

จากภาพที่ 1 จะเห็นว่าการคาดประมาณแนวโน้มของประชากรสูงอายุในประเทศไทยโดยมาตรวัดต่างๆ ทางประชากรศาสตร์. พ.ศ.2553-2583 ผู้สูงอายุจะมีเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งในอีก 10 ปีข้างหน้า พ.ศ. 2573 ประชากรที่จะเข้าสู่ผู้สูงอายุเพิ่มจากปี พ.ศ.2563 จำนวน 4,957,200 คน จึงทำให้ประเทศไทยเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ ซึ่งหน่วยงานภาครัฐมีการเตรียมความพร้อมสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุ โดยที่มีรัฐบาลจัดทำนโยบายสำหรับดูแลผู้สูงอายุ จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ.2546 แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545-2564 (ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1) พ.ศ.2552 ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า หน่วยงานภาครัฐจะต้องจัดเตรียมระบบในการดูแลผู้สูงอายุ เช่น การให้บริการทางด้านสุขภาพ และการจัดสวัสดิการทาง สังคมอื่นๆ เพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี

ในภาคส่วนของรัฐบาลได้มีการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ โดยการกำหนดแนวนโยบายและมาตรการที่เกี่ยวกับผู้สูงอายุ อย่างต่อเนื่อง เห็นได้จากในช่วงประมาณ 10 ปีที่ผ่านมารัฐบาลในสมัยต่างๆ ได้ออกมาตรการตอบสนองต้อการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุมาโดยตลอด โดยเฉพาะอย่างยิ่งมาตรการด้านการสร้างหลักประกันด้านรายได้ยามชราภาพ เช่น การแก้ไขมาตรการเบี้ยยังชีพสำหรับผู้สูงอายุให้เป็นระบบแบบถ้วนหน้า การตราพระราชบัญญัติกองทุนการออมแห่งชาติ กองทุนประกันสังคมมาตรา 40 และทางเลือกสำหรับกลุ่มแรงงานนอกระบบ เป็นต้น รวมถึงการสร้างหลักประกันด้านสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุที่ดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2535 จนพัฒนาต่อมา

เป็นหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า นอกจากนี้ภายใต้การขับเคลื่อนของรัฐบาลคณะรักษาความสงบแห่งชาติหรือ คสช. ได้มีการพิจารณากฎหมาย นโยบายและแผนการปฏิรูปที่เกี่ยวกับผู้สูงอายุไว้อย่างชัดเจน โดยปรากฏอยู่ทั้งในร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2559 แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) รวมถึงแผนการปฏิรูปของสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ซึ่งถือเป็นนโยบายการเตรียมความพร้อมเชิงรุกในการรองรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคตอันใกล้ โดยกฎหมาย นโยบาย และมาตรการที่จัดทำขึ้นนั้นก็มีความครอบคลุมทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สุขภาพและสภาพแวดล้อมที่สนองตอบต่อการเข้าสู่สังคมสูงวัย (Thanakorn Jatawong, 2016) ซึ่งการขับเคลื่อนนโยบายและมาตรการต่างๆ ที่เป็นไปเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุนั้นโดยส่วนใหญ่รัฐบาลจะดำเนินการผ่านองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่กระจายอยู่ตามภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือ อปท. เป็นองค์กรภาครัฐที่ได้รับการถ่ายโอนภารกิจด้านงานส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชน และถือเป็นหน่วยงานที่มีบทบาทอย่างสูงในการเข้าไปดูแลเกื้อหนุนผู้สูงอายุ จากพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 หมวด 2 มาตรา 16 (10) ที่ได้กำหนดอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะตามมาตรา 6 โดยให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเองมีการทำสังคมสงเคราะห์และพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาส และเพื่อให้มีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบบริการ สาธารณะเพื่อประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง จึงได้กำหนดให้จัดทำแผนปฏิบัติการกระจายอำนาจ พ.ศ. 2543 โดยให้มีการถ่ายโอนภารกิจให้กับ อปท. ในด้านส่งเสริมคุณภาพชีวิต ที่ประกอบด้วย การสังคมสงเคราะห์ การพัฒนาคุณภาพ การนันทนาการ การส่งเสริมกีฬา การศึกษา และการสาธารณสุข เป็นต้น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนับเป็นหน่วยงานที่มีความใกล้ชิด และรู้ความต้องการของผู้สูงอายุเนื่องจากตัวแทนผู้บริหารได้มาจากการเลือกตั้งโดยตรงในท้องถิ่น นอกจากนี้ อปท. ยังมีบทบาท ในการกระจายสวัสดิการจากแผนงานของรัฐ เช่น การจ่ายเบี้ยยังชีพ กองทุนสวัสดิการชุมชน/กองทุนสัจจะออมทรัพย์ การจัดทำบัญชีครัวเรือน เป็นต้น อีกทั้งยังมีบทบาทในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงวัยผ่านการรณรงค์และสนับสนุนกิจกรรม ด้านสุขภาพ การป้องกันการเจ็บป่วย และการให้ผู้สูงอายุรู้จักดูแลตัวเอง เป็นต้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่าง ๆ จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ แต่พบว่าการดำเนินการหรือบทบาทหน้าที่ในพัฒนาคุณภาพชีวิต ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มุ่งเน้นเพียงการให้สวัสดิการสังคมขาดการมุ่งเน้นในเรื่องการส่งเสริมผู้สูงอายุในการใช้ชีวิตอย่างมีคุณภาพและการเตรียมความพร้อมสำหรับผู้ที่ย่างเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ (Sanya Rakpong, 2015) ซึ่งอาจเป็นเพราะขาดการดำเนินการแบบองค์รวมที่อาศัย

ความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง และการไม่มีรูปแบบการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอย่างสอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่นที่ชัดเจน

ความหมายของเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ หมายถึง สวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุรูปแบบหนึ่ง เพื่อจัดสรรงบประมาณของรัฐบาล ในการสนับสนุนค่าใช้จ่ายให้กับผู้สูงอายุในชุมชน หรือในหมู่บ้านต่าง ๆ ทั่วประเทศ ซึ่งประสบปัญหาความเดือดร้อน เนื่องจากไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ ขาดผู้อุปการะเลี้ยงดู ถูกทอดทิ้ง และไม่สามารถประกอบอาชีพเลี้ยงตนเอง ได้ ให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในครอบครัวและชุมชนได้โดยปกติตามควรแก่อัตภาพ โดยให้ความช่วยเหลือแก่ผู้สูงอายุ เป็นเงินจนตลอดชีพ ความเป็นมาของเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ การสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเป็นกิจกรรมหนึ่งที่กรมประชาสงเคราะห์ดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ. ศ. 2536 ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 3 มีนาคม 2535 ซึ่งเห็นชอบให้กรมประชาสงเคราะห์ดำเนินโครงการ กองทุนส่งเสริมสวัสดิการผู้สูงอายุและครอบครัวในชุมชนเพื่อจัดสรรงบประมาณหมวดเงินอุดหนุนสงเคราะห์เบี้ยยังชีพ ช่วยเหลือผู้สูงอายุที่ประสบปัญหาความเดือดร้อนในด้านต่างๆ โดยกระทรวงการคลังได้อนุมัติหลักการเบิกจ่ายเงินตาม โครงการ ดังกล่าว เป็นเบี้ยยังชีพสำหรับผู้สูงอายุคนละ 600 บาท/เดือน ปัจจุบันรัฐบาลได้จัดสรรเงินเบี้ยยังชีพให้แก่ผู้สูงอายุทุกคนที่มี อายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ตามขั้นบันได

ประเทศไทยกำลังอยู่ในช่วงการเปลี่ยนผ่านเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged Society) โดยจากข้อมูลของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (1 ตุลาคม 2563) นิยามคำว่า “ผู้สูงอายุ” (Older person) ขององค์การสหประชาชาติ หมายถึง ประชากรทั้งเพศชายและหญิงที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ซึ่งก็ตรงกับนิยามผู้สูงอายุของประเทศไทย ตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 สังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) หมายถึง สังคมที่มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปที่อยู่จริงในพื้นที่ต่อประชากรทุกช่วงอายุในพื้นที่เดียวกันในอัตราเท่ากับหรือมากกว่าร้อยละ 10 ขึ้นไป หรือมีประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไปที่อยู่จริงในพื้นที่ต่อประชากรทุกช่วงอายุในพื้นที่เดียวกัน ในอัตราเท่ากับหรือมากกว่าร้อยละ 7 ขึ้นไป สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์(Aged Society) หมายถึง สังคมที่มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปที่อยู่จริงในพื้นที่ต่อประชากรทุกช่วงอายุในพื้นที่เดียวกัน ในอัตราเท่ากับหรือมากกว่าร้อยละ 20 ขึ้นไป หรือมีประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไปที่อยู่จริงในพื้นที่ต่อประชากรทุกช่วงอายุในพื้นที่เดียวกัน ในอัตราเท่ากับหรือมากกว่าร้อยละ 14 ขึ้นไป

ความจริงประเทศไทยเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ตั้งแต่ปี 2548 แล้ว ตอนนั้นเรามีผู้สูงอายุ 10.4% และปีหน้า 2564 จะเข้าสู่ “สังคมสูงอายุโดยสมบูรณ์” ตามหลักเกณฑ์ที่ว่า คือมี “คนแก่”

อายุ 60 ปีขึ้นไป มากกว่า 20% ของประชากรทั้งประเทศ และคาดการณ์ว่าในปี 2574 เราจะเข้าสู่ “สังคมสูงอายุระดับสุดยอด”

การดำเนินการประกอบด้วยการส่งเสริมและพัฒนาในด้านต่าง ๆ ได้แก่

1) ด้านความรู้ความเข้าใจ โดยการให้ความรู้ในเรื่องการเตรียม ความพร้อมก่อนเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ การดูแลสุขภาพ การประกอบอาชีพ การออม การเข้าถึงข้อมูล และการสร้างช่องทางในการให้ความรู้

2) ด้านสุขภาพ โดยการพัฒนาระบบเครือข่ายสุขภาพ การจัดตั้งโครงการสร้างเสริมสุขภาพ ตรวจสุขภาพ เฝ้าระวังโรค ศูนย์พัฒนา สุขภาพ และการพึ่งพากันในการดูแลสุขภาพ

3) ด้านทัศนคติ โดยการใส่ใจผู้สูงอายุ ส่งเสริมคุณค่า จัดกิจกรรมยกย่อง การให้เข้า ร่วมในกิจกรรมจิตอาสา และการตั้งชมรมหลากหลายวัย

4) ด้านความปรารถนา โดยการจัดสวัสดิการสังคม ศูนย์บริการสาธารณะ กองทุน สิ่งอำนวยความสะดวก ปรับปรุงที่พักอาศัย และพัฒนาสภาพแวดล้อม

5) ด้านกิจกรรม โดยการจัดกิจกรรมนันทนาการแบบ มีส่วนร่วมอย่างเหมาะสม ตอบสนองความพึงพอใจ ส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์ของผู้สูงอายุ และตั้งศูนย์บริการทางสังคม

6) ด้านธรรมมะ โดยการจัดกิจกรรมเข้าวัดฟังธรรม สวดมนต์นั่งสมาธิ และสร้างช่องทางในการเข้าถึงธรรมะ

7) ด้านการประเมินผล โดยการส่ง เสริมการประเมินผลทางด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านเศรษฐกิจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม และการดำเนินงานพัฒนา คุณภาพชีวิต และ

8) เงื่อนไขความสำเร็จ ได้แก่ ผู้สูงอายุ ครอบครัวและชุมชนต้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิต องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องดำเนินการอย่างจริงจังและประสานความร่วมมือกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง และการได้งบประมาณอย่างเพียงพอและต่อ เนื่อง และผลการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า รูปแบบมีความเหมาะสม

กรมกิจการผู้สูงอายุ (ยุทธศาสตร์กรมกิจการผู้สูงอายุ พ.ศ. 2560 – 2565 ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 2 พ.ศ. 2563)

1) พัฒนากฎหมาย นโยบาย มาตรการ กลไก เทคโนโลยีและนวัตกรรม ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุไปสู่การปฏิบัติ

2) พัฒนาการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายทุกระดับเพื่อพัฒนาศักยภาพและขับเคลื่อนการเตรียมความพร้อมรองรับสังคมสูงอายุ

3) พัฒนาระบบการดูแล คุ้มครองพิทักษ์สิทธิ และส่งเสริมระบบการจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุ

4) พัฒนาระบบการบิหารจัดการสู่ความเป็นเลิศ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 มาตรา 27 วรรคสามการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลไม่ว่าด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิดเชื้อชาติภาษาเพศอายุความพิการสภาพทางกายหรือสุขภาพสถานภาพของบุคคลฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคมความเชื่อทางศาสนาการศึกษาอบรมหรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือเหตุอื่นใดจะกระทำมิได้

วรรคสี่ มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิหรือเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่นหรือเพื่อคุ้มครองความสะดวกให้แก่เด็กสตรีผู้สูงอายุคนพิการหรือผู้ด้อยโอกาสย่อมไม่ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติ

มาตรา 48 วรรคสองบุคคลซึ่งมีอายุเกินหกสิบปีและไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพและบุคคลผู้ยากไร้ ย่อมมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา 71 วรรคสามรัฐพึงให้ความช่วยเหลือเด็กเยาวชนสตรีผู้สูงอายุคนพิการผู้ยากไร้และผู้ด้อยโอกาสให้สามารถดำรงชีพได้อย่างมีคุณภาพและคุ้มครองป้องกันมิให้บุคคลดังกล่าวถูกใช้ความรุนแรงหรือปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรมรวมตลอดทั้งให้การบำบัดฟื้นฟูและเยียวยาผู้ถูกกระทำการดังกล่าว

พระราชบัญญัติผู้สูงอายุพ.ศ.2546และที่แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พ.ศ.2553 โดยมีเหตุผลความจำเป็นในการตรากฎหมายฉบับนี้เพื่อให้การดำเนินงานเกี่ยวกับการคุ้มครองการส่งเสริมและการสนับสนุนต่อสิทธิและประโยชน์ของผู้สูงอายุเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและให้ผู้สูงอายุมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือจากรัฐโดยสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

1) นิยามผู้สูงอายุหมายถึงบุคคลซึ่งมีอายุเกินหกสิบปีบริบูรณ์ขึ้นไปและมีสัญชาติไทย (มาตรา3)

2) ให้มีคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ (มาตรา4) เรียกโดยย่อว่า“กผส.” เป็นกลไกระดับชาติ

3) สิทธิผู้สูงอายุ (มาตรา11) ผู้สูงอายุมีสิทธิได้รับการคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุนในด้านต่างๆ

4) กองทุนผู้สูงอายุ (มาตรา13) จัดตั้งกองทุนในสำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิงทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการและผู้สูงอายุ เรียกว่า กองทุนผู้สูงอายุ เพื่อเป็นทุนใช้จ่ายเกี่ยวกับคุ้มครองการส่งเสริม สนับสนุนผู้สูงอายุ

5) การลดหย่อนภาษี (มาตรา16 และ มาตรา17)

5.1) ผู้บริจาคเงินหรือทรัพย์สินให้แก่กองทุนผู้มีสิทธินำไปลดหย่อนในการคำนวณภาษีเงินได้หรือได้รับการยกเว้นภาษีสำหรับทรัพย์สินที่บริจาคแล้วแต่กรณีทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในประมวลรัษฎากร

5.2) ผู้อุปการะเลี้ยงดูบุพการีซึ่งเป็นผู้สูงอายุที่ไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพผู้นั้นมีสิทธิได้รับการลดหย่อนภาษีทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในประมวลรัษฎากร

แนวคิดและทฤษฎีว่าด้วยการปกครองส่วนท้องถิ่น

วิท (Wit) (อ้างถึงใน โกวิทย์ พวงงาม, 2555) นิยามว่าการปกครองท้องถิ่นหมายถึง การปกครองที่รัฐบาลกลางให้อำนาจหรือกระจายอำนาจไปให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีอำนาจในการปกครองร่วมกันทั้งหมดหรือเป็นบางส่วนในการบริหารท้องถิ่นตามหลักการที่ว่าถ้าอำนาจการปกครองมาจากประชาชนในท้องถิ่นแล้วรัฐบาลของท้องถิ่นก็ย่อมเป็นรัฐบาลของประชาชน โดยประชาชนและเพื่อประชาชนดังนั้นการปกครองท้องถิ่นจึงจาเป็นต้องมีองค์กรของตนเองอันเกิดจากการกระจายอำนาจของรัฐบาลกลางโดยให้องค์กรอันมิได้เป็นส่วนหนึ่งของรัฐบาลกลางมีอำนาจในการตัดสินใจและบริหารงานภายในเขตอำนาจของตน

โจนส์ (Jones) (อ้างถึงใน เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ, 2555) อธิบายว่าระบบการปกครองส่วนท้องถิ่นที่ประสบความสำเร็จจาเป็นต้องมีความเชื่อเกี่ยวกับคุณธรรมของประชาธิปไตยระดับรากหญ้าความเชื่อนี้ควรสอดคล้องกับการออกแบบระบบการเมืองในรัฐธรรมนูญและเป็นสิ่งที่สำคัญกว่าระบบการจัดการที่ดีที่สุดหรือการปกครองท้องถิ่นส่วนที่มีประสิทธิภาพ

โฮลโลเวย์ (Holloway) (อ้างถึงใน บูฆอรี ยีหมะ, 2555) อธิบายว่าการปกครองท้องถิ่นคือการปกครองตนเองของชุมชนแห่งหนึ่งแห่งใดที่มีองค์การเกิดขึ้นทำหน้าที่ในเขตพื้นที่ที่กำหนดมีอำนาจในการบริหารการคลัง มีอำนาจในการวินิจฉัยตัดสินใจและมีสภาของท้องถิ่นเป็นองค์กรสำคัญขององค์การ

การปกครองท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พ.ศ. 2540) ตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบัน (พ.ศ. 2540) ได้สร้างมิติใหม่ให้กับระบบการปกครองส่วนท้องถิ่นของไทยด้วยการปรับปรุงบทบาทอำนาจหน้าที่และโครงสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อให้ สอดคล้องกับหลักการกระจายอำนาจการปกครองดังที่ประเทศต่างๆปฏิบัติกันอยู่

ภายหลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน (พ.ศ. 2540) บทบัญญัติต่างๆของรัฐธรรมนูญก่อให้เกิดผลกระทบต่อระบบการปกครองท้องถิ่นไทยส่วนราชการต่างๆที่เกี่ยวข้องได้

พากันเสนอขอแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พ.ศ. 2540)

แนวทางการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีภารกิจตามอำนาจหน้าที่ และมีอิสระในการปกครองตนเองในการจัดบริการสาธารณะ เพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น การดำเนินงานเกี่ยวกับผู้สูงอายุถือเป็นภารกิจหนึ่งในอำนาจหน้าที่ที่จะต้องดำเนินการ เพื่อส่งเสริมและพัฒนาผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเรื่องการเตรียมความพร้อม การส่งเสริมและพัฒนาผู้สูงอายุการวางระบบคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุการบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อการพัฒนางานด้านผู้สูงอายุและการพัฒนาบุคลากรผู้ปฏิบัติงานด้านผู้สูงอายุการเผยแพร่องค์ความรู้ด้านผู้สูงอายุแนวทางการดำเนินการเกี่ยวกับผู้สูงอายุควรดำเนินการอย่างเป็นระบบ เป็นไปตามภารกิจอำนาจหน้าที่ ภารกิจตามแผนการถ่ายโอน และให้สอดคล้องกับแผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545-2564) ประกอบด้วย

ยุทธศาสตร์ที่ 1 ด้านการเตรียมความพร้อมของประชากรเพื่อวัยสูงอายุเป็นการเตรียมความพร้อมของประชากรทุกกลุ่มที่จะเข้าสู่วัยผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ เพื่อมีหลักประกันในยามชราภาพโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถเตรียมความพร้อมของประชากรเพื่อวัยสูงอายุได้ดังนี้

1) หลักประกันรายได้เพื่อวัยสูงอายุ

1.1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรส่งเสริมให้ประชาชนทุกกลุ่ม (โดยเฉพาะอายุระหว่าง 30-55 ปี) เข้าร่วมเป็นสมาชิกกองทุนต่างๆ เพื่อเป็นหลักประกันรายได้ในยามชราภาพ เช่น กองทุนการออมแห่งชาติกองทุนประกันสังคม กองทุนผู้สูงอายุ หรือกองทุนระบบอื่นๆ ที่รัฐจัดให้มี

1.2) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรส่งเสริมสนับสนุนและสร้างวินัย การออมภาคครัวเรือนของประชาชนทุกช่วงวัย

2) การให้การศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต การเข้าสู่วัยสูงอายุนอกจากจะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายบางคน อาจเกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและอารมณ์ด้วย ผู้ที่กำลังจะเข้าสู่ความเป็นสูงวัยจึงจำเป็นต้องได้รับความรู้สร้างความเข้าใจในการเตรียมตัวเข้าสู่วัยสูงอายุ เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่อย่างมี ความสุข ดังนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจจัดกิจกรรม เพื่อเตรียมความพร้อมการเข้าสู่วัยสูงอายุ ให้แก่ประชาชนทุกกลุ่ม ดังนี้

2.1) ส่งเสริมและพัฒนาการจัดบริการการศึกษาและการเรียนรู้ต่อเนื่อง ตลอดชีวิตของประชาชนทุกกลุ่มทั้งการศึกษาในระบบ นอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อเข้าใจ

ชีวิตและพัฒนาการแต่ละวัย และเพื่อการเตรียมตัวเข้าสู่วัยสูงอายุ รวมทั้งจัดกิจกรรมส่งเสริมความรู้และการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของร่างกายและจิตใจของผู้สูงอายุ

2.2) รณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้สังคม ชุมชน เห็นความสำคัญและความจำเป็นของการเตรียมตัวเข้าสู่การเป็นผู้สูงอายุ เช่น การเตรียมความพร้อมเรื่องรายได้สุขภาพที่อยู่อาศัยเป็นต้น

2.3) จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความรู้และการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของร่างกายและจิตใจของผู้สูงอายุ เช่น การดูแลสุขภาพ แพทย์หรือการจัดหาผู้เชี่ยวชาญด้านสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุมาให้ความรู้แนะนำการปรับตัวต่างๆ การให้ความรู้ในการเตรียมตัวเข้าสู่ช่วงภาวะสุดท้ายของชีวิตฯลฯ

2.4) จัดกิจกรรมช่วยส่งเสริมการปรับตัวต่อการจากไปของคู่สมรส และการอยู่ตามลำพัง เช่น การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน

2.5) จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมโอกาสพบปะพูดคุยกับบุคคลอื่น ผู้สูงอายุต้องการเพื่อนและมีกลุ่มบุคคลร่วมวัย ซึ่งจะช่วยให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพจิตที่ดีกิจกรรมในลักษณะนี้ได้แก่การจัดศูนย์กิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุการจัดค่ายครอบครัว การส่งเสริมการเข้าร่วมกิจกรรมของชมรมสมาคม เช่น การแข่งหมากรุก และสนทนาในหัวข้อต่างๆ ตลอดจนจัดโปรแกรมนำเที่ยวเพื่อให้ได้พักผ่อนและสร้างสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น

2.6) จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการยอมรับนับถือในความสามารถและประสบการณ์ของผู้สูงอายุได้แก่การสัมมนา อภิปราย การส่งเสริมบทบาทผู้สูงอายุต่อสังคม กิจกรรมอาสาสมัครบำเพ็ญประโยชน์การเข้าร่วมการฝึกอบรมเยาวชนเพื่อถ่ายทอดศิลปะวิทยาการต่างๆ

2.7) รณรงค์ให้สังคม/ชุมชนเห็นความสำคัญและความจำเป็นของการเตรียมตัวการเข้าสู่การเป็นผู้สูงอาย

3) การปลุกจิตสำนึกให้คนในสังคมและชุมชนตระหนักถึงคุณค่าและศักดิ์ศรีของผู้สูงอายุ โดย

3.1) รณรงค์ให้สังคม/ชุมชนสำนึกและตระหนักถึงคุณค่าและศักดิ์ศรีของผู้สูงอายุ

3.2) ส่งเสริมการจัดกิจกรรมสัมพันธ์ระหว่างผู้สูงอายุกับคนทุกวัย โดยอาจเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม และการกีฬา

3.3) ส่งเสริมให้ประชาชนทุกวัยเรียนรู้และมีส่วนร่วมในการดูแลรับผิดชอบผู้สูงอายุในครอบครัวและชุมชน เช่น การให้เด็กทำกิจกรรมอาสาในการดูแลผู้สูงอายุในชุมชน

ยุทธศาสตร์ที่ 2 ด้านการส่งเสริมและพัฒนาผู้สูงอายุ

1)การส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันการเจ็บป่วย และดูแลตนเองเบื้องต้นโดย

1.1) จัดให้มีสถานที่ออกกำลังกายสำหรับผู้สูงอายุ

1.2) ดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริมการออกกำลังกาย เช่น เต้นแอโรบิค รำไทเก๊ก โยคะ เป็นต้น

1.3) ประสานงานผู้มีความรู้เช่น อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เจ้าหน้าที่อนามัย พยาบาล แพทย์ฯลฯ บริการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพ การดูแลตนเองเบื้องต้น การออกกำลังกายแก่ผู้สูงอายุ 1.4) จัดทำแผ่นพับ เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์การดูแลสุขภาพเบื้องต้นของ ผู้สูงอายุและเผยแพร่ให้แก่ผู้สูงอายุและครอบครัว

2) การส่งเสริมการรวมกลุ่มและการสร้างความเข้มแข็งขององค์กรผู้สูงอายุโดย

2.1) ส่งเสริม สนับสนุน ให้มีการจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุ เพื่อเป็นศูนย์กลาง ข่าวสาร แหล่งพบปะสังสรรค์ของผู้สูงอายุ หรือเป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมร่วมกัน

2.2) ส่งเสริม สนับสนุนการจัดกิจกรรมผู้สูงอายุได้มาร่วมกันทำกิจกรรม เช่น กิจกรรมด้านศาสนา การสมาคมและนันทนาการ กิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น กิจกรรมที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และส่งเสริมภูมิปัญญาแก่ผู้สูงอายุ หรือส่งเสริมการจัด กิจกรรมของกลุ่มผู้สูงอายุเพื่อพัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่ม

2.3) ส่งเสริม สนับสนุนให้มีการจัดตั้งศูนย์บริการผู้สูงอายุ หรือสโมสร ผู้สูงอายุ เพื่อให้บริการคำปรึกษาแก่ผู้สูงอายุและสมาชิกในครอบครัว เป็นศูนย์รวมของผู้สูงอายุในการพักผ่อน พบปะสังสรรค์ออกกำลังกาย เล่นกีฬา การรับบริการตรวจสุขภาพ การฝึกอาชีพ เป็นต้น

2.4) ส่งเสริม สนับสนุนการจัดกิจกรรมนันทนาการของผู้สูงอายุร่วมกับ เยาวชน คนในชุมชน หรือกลุ่มเครือข่าย

2.5) ส่งเสริม สนับสนุนการจัดกิจกรรมทัศนศึกษาแหล่งธรรมชาติศาสนสถาน แหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรม หรือภูมิปัญญาท้องถิ่นนอกสถานที่ เป็นต้น

3) การส่งเสริมการทำงานและหารายได้ของผู้สูงอายุโดย

3.1) ส่งเสริมการฝึกอาชีพและจัดหางานให้เหมาะสมกับวัย ความสามารถ และความต้องการของผู้สูงอายุส่งเสริมการรวมกลุ่มในชุมชนเพื่อจัดทำกิจกรรมเสริมรายได้โดยให้ผู้สูงอายุสามารถเข้ามามีส่วนร่วม

3.2) ส่งเสริม สนับสนุน ประสานแหล่งเงินทุน เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถ มีเงินทุนไปประกอบอาชีพตามความถนัด เช่น การกู้ยืมเงินทุนประกอบอาชีพจากกองทุนผู้สูงอายุของสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด สถาบันทางการเงินต่างๆ

3.3) ส่งเสริม สนับสนุน ประสานช่องทางจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่ผลิตของผู้สูงอายุ

4) การสนับสนุนผู้สูงอายุที่มีศักยภาพโดย

4.1) จัดทำฐานข้อมูลผู้สูงอายุที่เป็นปราชญ์ชาวบ้านในเขตพื้นที่

4.2) จัดกิจกรรมประกาศเกียรติคุณผู้สูงอายุที่ทำประโยชน์และเป็นตัวอย่าง ที่ดีของสังคม

4.3) ส่งเสริมและเปิดโอกาสให้มีการเผยแพร่ภูมิปัญญาของผู้สูงอายุและ ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ในสังคม

5) การส่งเสริมสนับสนุนสื่อทุกประเภทให้มีรายการเพื่อผู้สูงอายุและ สนับสนุนให้ผู้สูงอายุได้รับความรู้และสามารถเข้าถึงข่าวสารและสื่อโดย

5.1) จัดทำสื่อข้อมูลข่าวสารเพื่อผู้สูงอายุ

5.2) เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านช่องทางที่หลากหลาย เช่น หอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน วิทยุกระจายเสียง เว็บไซต์แผ่นพับ ฯลฯ

5.3) จัดกิจกรรมส่งเสริมความรู้หรือส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเข้าถึงความรู้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์เช่น สิทธิประโยชน์ของผู้สูงอายุ

6) การส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม

6.1) เผยแพร่ความรู้ข้อควรปฏิบัติเกี่ยวกับที่พักอาศัยและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ (ภาคผนวก ฉ)

6.2) ประสานหรือจัดหาข้อมูลแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ เพื่อช่วยเหลือผู้สูงอายุเพื่อสร้างหรือปรับปรุงที่อยู่อาศัยรวมทั้งระบบสาธารณูปโภคสำหรับผู้สูงอายุ

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การวางระบบคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุประกอบด้วย

1) การคุ้มครองด้านรายได้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถดำเนินการส่งเสริมสนับสนุนคุ้มครองด้านรายได้ของผู้สูงอายุดังนี้

1.1) ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้รับสวัสดิการด้านรายได้พื้นฐานที่รัฐจัดให้เช่น เงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับมอบหมายให้เป็นผู้รับผิดชอบในการจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ โดยถือปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยหลักเกณฑ์การจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2552 ซึ่งมีแนวทางปฏิบัติดังนี้

1.1.1) คุณสมบัติของผู้มีสิทธิจะได้รับเงินเบี้ยยังชีพเป็นไปตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยหลักเกณฑ์การจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2552 ข้อ 5 ดังนี้

- มีสัญชาติไทย

- มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามทะเบียนบ้าน

- มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ซึ่งได้ลงทะเบียน และยื่นคำขอรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุต่อองค์ปกครองส่วนท้องถิ่น

- ไม่เป็นผู้ได้รับสวัสดิการหรือสิทธิประโยชน์อื่นใดจากหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ ผู้รับบำนาญ เบี้ยหวัด บำนาญพิเศษ หรือเงินอื่นใดในลักษณะเดียวกัน

- ผู้สูงอายุที่ไม่อยู่ในสถานสงเคราะห์ของรัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ได้รับเงินเดือน ค่าตอบแทน รายได้ประจำ หรือผลประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่นที่รัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดให้เป็นประจำ

1.2) การดำเนินการรับลงทะเบียนผู้มีสิทธิได้รับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ โดยมีหลักฐานในการยื่นคำขอรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุดังนี้

- บัตรประจำตัวประชาชน หรือบัตรอื่นที่ออกโดยหน่วยงานของรัฐที่มีรูปถ่ายพร้อมสำเนา

- ทะเบียนบ้านพร้อมสำเนา

- สมุดบัญชีเงินฝากธนาคารพร้อมสำเนา สำหรับกรณีที่ผู้ขอรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุประสงค์ขอรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุผ่านธนาคาร

- ในกรณีที่มีความจำเป็นผู้สูงอายุไม่สามารถมาลงทะเบียนด้วยตนเองได้อาจมอบอำนาจเป็นลายลักษณ์อักษรให้ผู้อื่นเป็นผู้ยื่นคำขอรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุแทนก็ได้โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องพิจารณาตรวจสอบด้วยความละเอียดรอบคอบเพื่อป้องกันการทุจริต สวมสิทธิหรือหลอกลวงผู้สูงอายุ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการรับลงทะเบียนเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุภายในเดือนพฤศจิกายนของทุกปีโดยกำหนดวัน เวลา และสถานที่ในการรับลงทะเบียน พร้อมทั้งแจ้งรายละเอียดแก่ผู้สูงอายุที่มีสิทธิได้รับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุว่าจะได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุในปีงบประมาณถัดไป ในอัตราแบบขั้นบันได ภายในวันที่ 10 ของทุกเดือน รวมถึงแจ้งกำชับให้ผู้สูงอายุทราบถึงสิทธิในกรณีที่มีการย้ายภูมิลำเนาไปอยู่ที่อื่นหลังจากที่ได้มีการลงทะเบียนไว้แล้ว โดยผู้สูงอายุจะได้รับเงินเบี้ยยังชีพจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่รับลงทะเบียนไปจนถึงสิ้นปีงบประมาณที่ได้ลงทะเบียนไว้และเพื่อเป็นการรักษาสิทธิให้ต่อเนื่องในการรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุในปีงบประมาณถัดไป ผู้สูงอายุจะต้องไปลงทะเบียนยื่นคำขอรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุภายในเดือนพฤศจิกายนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งใหม่

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตรวจสอบคุณสมบัติของผู้ลงทะเบียนและดำเนินการบันทึกข้อมูลผู้มีสิทธิได้รับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ที่มาลงทะเบียนในระบบสารสนเทศการจัดการฐานข้อมูลเบี้ยยังชีพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พร้อมทั้งปรับปรุงข้อมูลให้ถูกต้องกับข้อเท็จจริงจำนวนผู้มีสิทธิและจัดทำประกาศ เรื่อง บัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เมื่อเสร็จสิ้นการจัดให้มีการลงทะเบียน และให้ปิดประกาศโดยเปิดเผยให้สาธารณชนทราบ

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อการพัฒนางานด้านผู้สูงอายุและการพัฒนาบุคลากรผู้ปฏิบัติงานด้านผู้สูงอายุ

1) การบริหารจัดการเพื่อพัฒนางานด้านผู้สูงอายุอย่างบูรณาการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรดำเนินการ ดังนี้

1.1) จัดให้มีบุคลากรรับผิดชอบงานด้านผู้สูงอายุ

1.2) บูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ ในการส่งเสริมและพัฒนางานด้านผู้สูงอายุ เช่น กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงศึกษาธิการ เป็นต้น

1.3)การฝึกอบรมบุคลากรผู้รับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรืออาสาสมัครผู้ดูแลผู้สูงอายุการดูแลรักษาสุขภาพผู้สูงอายุศูนย์ช่วยเหลือทางสังคม (oscc) เป็นต้น

2) การส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรด้านผู้สูงอายุ

2.1) จัดอบรมหรือส่งเสริมให้ความรู้บุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุเข้ารับการอบรมเรื่องที่เกี่ยวกับผู้สูงอายุ

ยุทธศาสตร์ที่ 5 การเผยแพร่องค์ความรู้ด้านผู้สูงอายุ

1) การสนับสนุนและส่งเสริมการวิจัย และพัฒนาองค์ความรู้ด้านผู้สูงอายุ

1.1) สนับสนุนการศึกษาวิจัยของบุคลากรทั้งในและนอกองค์กรที่มาดำเนินการในพื้นที่

1.2) เผยแพร่ผลการศึกษาวิจัยให้ประชาชนในพื้นที่ได้รับทราบ

2) การพัฒนาระบบข้อมูลงานด้านผู้สูงอายุให้ถูกต้องเป็นปัจจุบัน

2.1) สำรวจหรือรวบรวมข้อมูลผู้สูงอายุ จัดทำฐานข้อมูลเพื่อส่งเสริมบุคลากรด้านผู้สูงอายุและปรับปรุงฐานข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน

2.2) พัฒนาเครือข่ายข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ เช่น ข้อมูลปัญหาผู้สูงอายุข้อมูลองค์ความรู้เพื่อการพัฒนาผู้สูงอายุฯลฯ

2.3) ประสานงานผู้ทรงคุณวุฒิหรือส่วนราชการที่เกี่ยวข้องมาให้คำแนะนำปรึกษาหรือนิเทศงานตามความจำเป็น

บทสรุป

การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของประชากรทั่วโลกส่งผลทำให้ประชากรโลกมีเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของผู้สูงอายุ ซึ่งในประเทศไทยเองก็ได้รับผลกระทบนี้เช่นกัน ประเทศไทยกำลังอยู่ในช่วงการเปลี่ยนผ่านเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged Society) โดยจากข้อมูลของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (1 ตุลาคม 2563) นิยามคำว่า “ผู้สูงอายุ” (Older person) ขององค์การสหประชาชาติ หมายถึง ประชากรทั้งเพศชายและหญิงที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ซึ่งก็ตรงกับนิยามผู้สูงอายุของประเทศไทย ตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ.2546 สังคมผู้สูงอายุ(Aging Society) หมายถึง สังคมที่มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปที่อยู่จริงในพื้นที่ต่อประชากรทุกช่วงอายุในพื้นที่เดียวกันในอัตราเท่ากับหรือมากกว่าร้อยละ 10 ขึ้นไป หรือมีประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไปที่อยู่จริงในพื้นที่ต่อประชากรทุกช่วงอายุในพื้นที่เดียวกัน ในอัตราเท่ากับหรือมากกว่าร้อยละ 7 ขึ้นไป สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged Society) หมายถึง สังคมที่มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปที่อยู่จริงในพื้นที่ต่อประชากรทุกช่วงอายุในพื้นที่เดียวกัน ในอัตราเท่ากับหรือมากกว่าร้อยละ 20 ขึ้นไป หรือมีประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไปที่อยู่จริงในพื้นที่ต่อประชากรทุกช่วงอายุในพื้นที่เดียวกัน ในอัตราเท่ากับหรือมากกว่าร้อยละ 14 ขึ้นไปความจริงประเทศไทยเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ตั้งแต่ปี 2548 แล้ว ตอนนั้นเรามีผู้สูงอายุ 10.4% และปีหน้า 2564 จะเข้าสู่ “สังคมสูงอายุโดยสมบูรณ์” ตามหลักเกณฑ์ที่ว่า คือมี “คนแก่” อายุ 60 ปีขึ้นไป มากกว่า 20% ของประชากรทั้งประเทศ และคาดการณ์ว่าในปี 2574 เราจะเข้าสู่ “สังคมสูงอายุระดับสุดยอด”

เอกสารอ้างอิง

กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2564*). พระราชบัญญัติผู้สูงอายุพ.ศ.2546และที่แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พ.ศ. 2553.* (ออนไลน์) ได้จาก http://www.dop.go.th:

กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2564). *รายงานสถิติผู้สูงอายุ.* สืบค้นวันที่ 13 พฤษภาคม 2564 จาก: https://www.dop.go.th/th/know/1

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น(2564). *พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546.* (ออนไลน์) ได้จาก http://http://www.dla.go.th/upload/ebook/column/2020/3/2289_6129.pdf

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2564). *มาตรฐานการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ.* (ออนไลน์) ได้จาก http://www.dla.go.th/upload/ebook/column/2018/4/2218_5984.pdf

การคาดประมาณการประชากรของประเทศไทย พ.ศ.2553-พ.ศ.2583 สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

โกวิทย์ พวงงาม. (2555). *การปกครองท้องถิ่นไทยหลักการและมิติใหม่ในอนาคต.* กรุงเทพฯ. วิญญูชน.

บูฆอรี ยีหมะ.(2555). *การปกครองท้องถิ่นไทย.* .กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปราโมทย์ ปราสาทกุล. (2556). *สถานการณ์และแนวโน้มสังคมผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2556-2573.*

เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ. (2555). *แนวคิดและทฤษฎีการปกครองท้องถิ่น.* กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์

Sanya Rakpong. (2015). *Roles of Local Administrative Organization to Quality of Life Among Older People Improving in AmphurMuang Sam Sip, UbonRatchathani, Thailand.* Master of Political Science(Program in Politics and Governance). Mahasarakham:Graduate School Mahasarakham University.

Thanakorn Jatawong. (2016). *Survey of Perceptions and Opinions of Government Personnel towards Aging Society :* Case Study of Personnel of the Royal.